

Ustalenie nr 1 - w sprawie Prawa Oświatowego

Grupa ds. uproszczeń prawnych dla NGO przy Przewodniczącym Komitecie ds. Pożytku Publicznego z zadowoleniem przyjęła zmiany zaproponowane w ustawie z dnia 13 marca 2026 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw, pozwalające na rozszerzenie funkcji budynków szkolnych i wzbogacenie ich o dodatkowe funkcje społeczne.

Z niepokojem zauważamy jednak, że obecne brzmienie proponowanych przepisów wymaga dalszego doprecyzowania, rozszerzenia i korekty, gdyż:

1. nie rozwiązuje ono problemów związanych z likwidacją szkół, które nie powstały w trybie art. 9 oraz
2. w zakresie dodatkowych funkcji budynków szkolnych, wprowadza istotną nierówność pomiędzy szkołami prowadzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego a szkołami prowadzonymi przez inne podmioty, w szczególności organizacje pozarządowe.

Taka konstrukcja przepisów nie może być uznana za zgodną ani z zasadami pomocniczości i równości, ani z wolą ustawodawcy, a tym samym wymaga pilnej korekty.

1. Uwagi do art. 89

Zmiany w art. 89 przenoszą wymogi w zakresie likwidacji szkół publicznych prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego, w tym konieczność uzyskania zgody JST na likwidację szkoły, z art. 89 ust. 3 do art. 89 ust 5. Brakuje w nich zapisów regulujących przypadek likwidacji szkół, które nie powstały w trybie art. 9 (czyli nie były wcześniej szkołami samorządowymi przekazanymi do prowadzenia podmiotom trzecim. Zostały utworzone przez inny organ prowadzący jako szkoły publiczne).

Należy przy tym podkreślić, że:

- dotychczas obowiązujące przepisy (w tym art. 88 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe) zapewniały odpowiedni poziom nadzoru nad tworzeniem i funkcjonowaniem szkół,

- organy prowadzące inne niż JST są zobowiązane do **wcześniejszego informowania o zamiarze likwidacji placówki (co najmniej 6 miesięcy)**,
- istniejące mechanizmy zapewniają ochronę interesu uczniów i ciągłość kształcenia,
- podmioty niebędące JST a prowadzące szkoły publiczne nie są ustawowo zobowiązane do zapewnienia dzieciom i młodzieży kształcenia, tak więc w przypadku braku możliwości prowadzenia szkoły z jakiegokolwiek powodu, rezygnacja z prowadzenia szkoły nie powinna być uzależniona od uzyskania zgody samorządu, lecz podlegać jasno określonej procedurze gwarantującej zabezpieczenie interesu uczniów.

W związku z powyższym postulujemy: zapewnienie, aby ewentualne dodatkowe wymogi były **proporcjonalne i uzasadnione rzeczywistą potrzebą ochrony interesu publicznego**,

- **uzupełnienie art. 89 ust. 5 o zapis, że w przypadku szkół powołanych w trybie innym niż przewidziany w art. 9 JST jest zobowiązana do rozstrzygnięcia sprawy poprzez wydanie zgody na likwidację szkoły albo jej przejęcie, w terminie określonym ustawowo.**

2. Uwagi do art. 86a

Nowy art. 86a umożliwia realizację w budynkach szkół szerokiego katalogu działań społecznych (m.in. w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, polityki senioralnej, ochrony zdrowia, kultury czy aktywności obywatelskiej), jednak w praktyce jego konstrukcja prowadzi do ograniczenia tej możliwości wyłącznie do szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Brak analogicznego uprawnienia dla szkół prowadzonych przez inne podmioty, w tym organizacje społeczne, skutkuje:

- **nierównym traktowaniem uczniów i społeczności lokalnych** w zależności od organu prowadzącego szkołę,
- **ograniczeniem dostępu do usług społecznych na obszarach wiejskich i małych miejscowościach**, gdzie szkoły prowadzone są przez organizacje pozarządowe,
- **osłabieniem potencjału lokalnych wspólnot**, które wykorzystują infrastrukturę szkolną jako centrum życia społecznego.

Szczególnie negatywne skutki dotkną stowarzyszeń rozwoju wsi, które w swoich celach statutowych prowadzą szeroką działalność edukacyjną, społeczną i prorozwojową na rzecz swoich wspólnot lokalnych.

W obecnym brzmieniu przepis:

- narusza **konstytucyjną zasadę pomocniczości**, poprzez ograniczenie, a nie wzmocnienie roli podmiotów obywatelskich w realizacji zadań publicznych,
- stoi w sprzeczności z zasadą **równego dostępu do usług publicznych**,
- prowadzi do **dyskryminacji organizacji pozarządowych** jako organów prowadzących szkoły.

Propozycja zmiany

Wnosimy o uzupełnienie art. 86a w taki sposób, aby możliwość realizacji wskazanych w nim zadań dotyczyła **wszystkich organów prowadzących szkoły**, a nie wyłącznie JST.

Przykładowo: „W budynku szkoły lub placówki organ prowadzący, za zgodą właściciela budynku, może realizować zadania (...)”

3. Podsumowanie

Grupa ds. uproszczeń prawnych pozytywnie ocenia kierunek zmian zmierzających do zwiększenia funkcjonalności infrastruktury szkolnej oraz jej lepszego wykorzystania na potrzeby społeczności lokalnych. Jednocześnie wskazujemy, że:

- obecne brzmienie przepisów wymaga pilnej korekty w zakresie **zapewnienia równego traktowania wszystkich organów prowadzących szkoły**,
- brak takich zmian doprowadzi do **pogłębienia nierówności społecznych i terytorialnych**,
- proponowane rozwiązania powinny w większym stopniu uwzględniać rolę **organizacji pozarządowych jako partnerów samorządów i państwa w realizacji usług publicznych**.

Apelujemy o pilne rozważenie przedstawionych uwag oraz wprowadzenie stosownych korekt oraz uzupełnień do ustawy.